

VU Research Portal

Family Group Conferencing in Public Mental Health Care

de Jong, G.

2014

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

de Jong, G. (2014). *Family Group Conferencing in Public Mental Health Care: A responsive Evaluation*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

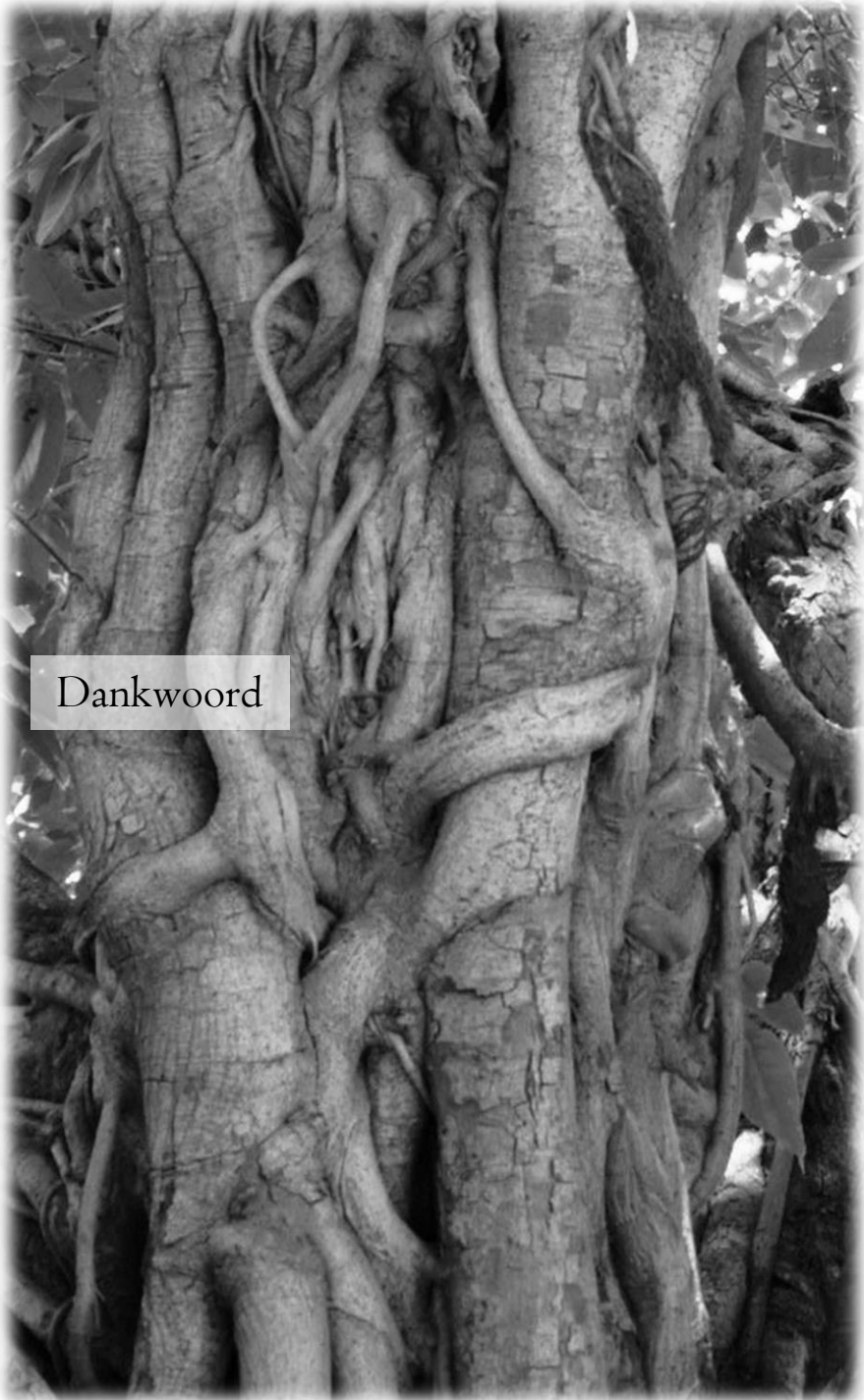
- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Dankwoord

Dankwoord

Nadat de laatste case study binnen ons onderzoeksproject 'Eigen Kracht-conferenties in de openbare geestelijke gezondheidszorg' in september 2013 was voltooid, was ik toe aan een 'break'. Waarom zou ik het schrijven van mijn proefschrift afronden in de grijze Nederlandse herfst en winter, terwijl er oorden op de wereld zijn waar het van november tot april beter vertoeven is? Zodoende kwam ik in Colombia terecht. Het lot had mij naar het prachtige koloniale Barichara gebracht, te midden van uitlopers van de Andes. En het is juist het lot dat in het boek 'The God Delusion' van Richard Dawkins, dat ik onder de heldere sterrenhemel van Barichara heb gelezen, waar geen spaan van wordt heel gelaten. Hoewel ik mij kostelijk met dit boek heb vermaakt en er veel van heb geleerd kan ik mij nog steeds niet in het wetenschappelijke credo vinden dat alles aan het toeval overgeleverd zou zijn en niets een voorbestemd lot heeft. Ik heb voorbeelden te over van mensen die tijdens mijn leven op mijn pad kwamen waarvan het toeval van deze ontmoetingen mij te toevallig zou zijn geweest, ook al kwamen ze met de springvloed binnen en waren in een handomdraai met de eb weer vertrokken. Dit proefschrift had niet tot stand kunnen komen door uiteenlopende mensen die ik op mijn pad tegenkwam. Ik wil de mogelijkheid hier aangrijpen mijn dank naar deze mensen uit te spreken.

Als zeventienjarige koos ik ervoor om HBO-Verpleegkunde in Groningen te gaan studeren. Gedreven door de inspirerende verhalen van mijn moeder over haar werk als somatisch verpleegkundige wilde ook ik verpleegkundige worden en in het ziekenhuis te komen werken. Van het eerste studiejaar heb ik nog helder een hoorcollege op het netvlies staan van een bevlogen docent die vol passie vertelde over een doelgroep waar ik tot op dat moment nog weinig kennis van had. Het was Gert Schout die mijn interesse voor de mensen aan de onderkant van de samenleving deed aanwakkeren. Geschokt was ik dan ook, zoals vele andere studenten, dat Gert in hetzelfde jaar dat ik met mijn studie begon de opleiding geheel onverwachts verliet. Kort daarvoor had ik nog een paar woorden met hem gewisseld in de eerste Groningse Aldi in de Korrewegwijk (volgens ons beiden een prachtig etnografische bakermat, en helaas in 2001 ter ziele gegaan) en was diep onder de indruk van dat ook in een zo alledaagse setting hij de tijd nam voor een gesprek met een student die hij in een collegezaal met 100 andere studenten niet zou zijn opgevallen. Gert was er dan wel niet meer als docent, mijn interesse voor de psychiatrie en verslavingszorg was in ieder geval gewekt. Vijf jaar later, ik was nog maar net gediplomeerd, kon ik aan de slag in de flexpool voor verpleegkundigen van GGZ Drenthe, 'De Werkwinkel'. Na een jaar full time te hebben gewerkt op uiteenlopende afdelingen – van gesloten opname tot aan ouderenspsychiatrie en alles wat daar tussen

inzit – besloot ik het schakelprogramma van Algemeen Pedagogische Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen te gaan volgen, vooral omdat dit aansloot op de master APW met als afstudeerrichting ‘Volwasseneneducatie’, de doorstart van de oude studie Andragogiek. Eind 2006, in de master aanbeland, stelde mijn docent, Jacques Zeelen, mij voor aan een man die op dat moment al enige tijd door hem als promovendus werd begeleid. Het laten vallen van zijn naam was al voldoende om mij ervan te overtuigen binnen dit promotieonderzoek af te studeren. Hoewel enigszins grijs geworden was in de voorbijgaande zes jaar weinig van Gerts passie en energie verloren gegaan. Gert introduceerde me de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg; mensen die de zorg die ze eigenlijk nodig hebben bewust uit de weg gaan. Een jaar van interviewen, analyseren en mijn scriptie schrijven volgde hierop. In dat jaar leerde ik veel van Gert over het doen van kwalitatief onderzoek, maar ook over hoe het vertrouwen te winnen van mensen die vaak schurende verhoudingen met instanties en hun vertegenwoordigers kennen. In 2008 studeerde ik, niet geheel zonder de invloed van Gerts intensieve begeleiding, cum laude af. Niet alleen daarvoor ben ik Gert dankbaar, maar bovenal voor zijn oprechte geloof in mijn kwaliteiten als onderzoeker.

Nadat we samen in 2009 het verkennende onderzoek naar de mogelijkheden van Eigen Kracht-conferenties in de openbare geestelijke gezondheidszorg hadden uitgevoerd, verkreeg Gert een ruime subsidie om daadwerkelijk conferenties in de Groningse openbare geestelijke gezondheidszorg te organiseren en deze door onderzoek te evalueren. Uiteindelijk mocht ik als buitenkandidaat solliciteren op een functie die mede dankzij Gerts en mijn eigen inspanningen was gerealiseerd. Het was Gert die andere, niet direct aan ons onderzoek gerelateerde partijen, van mijn kwaliteiten wist te overtuigen. Vanaf april 2011 gingen alle remmen los en werden gedurende twee en een half jaar 41 Eigen Kracht-conferenties met de hulp van ruim 120 studenten geëvalueerd.

Gert was de afgelopen jaren niet alleen een geëngageerde begeleider, hij werd ook een vriend. En zoals het met vriendschappen vergaat, hebben wij ook onze botsingen gehad. Maar altijd werden deze uitgesproken en kwamen we hier weer sterker uit. In alle personen die dit proefschrift mogelijk hebben gemaakt, gaan de meeste credits en mijn dank uit naar Gert. Gert, wat mij betreft gaat met het bereiken van deze mijlpaal een nieuw hoofdstuk open in onze samenwerking en vriendschap.

Een proefschrift kan alleen in een verdediging resulteren als er ook een academische universiteit achterstaat. Toen ik met Gert in 2009 aan ons onderzoeksproject begon was het nog allesbehalve zeker dat ik hierop zou kunnen promoveren. Deze contouren werden pas vanaf april 2011 zichtbaar. Het vinden van een promotor ging echter niet zonder slag of stoot. Nadat dit met de Rijksuniversiteit Groningen in oktober 2012 vastliep, moesten we halsoverkop op zoek naar een andere universiteit. Dankzij Rosalie

Metze, een onderzoekster van de Hogeschool Amsterdam die promoveert op een onderzoek naar Eigen Kracht-conferenties voor ouderen, kwam ik in contact met Tineke Abma. Al in het mailcontact kon ik het enthousiasme van Tineke in ons onderzoeksproject proeven. Na het eerste oriënterende gesprek gaf zij stellig te kennen de functie van hoofdpromotor op zich te nemen. Tineke was een geweldige steun en initiator in het door het VUmc goedgekeurd krijgen van mijn onderzoeksvoorstel. We leven nu in het najaar van 2014 en gedurende de twee jaar dat ik Tineke heb leren kennen, kan ik niets anders zeggen dan dat ik het met haar als promotor niet beter had kunnen treffen. Ondanks haar drukke agenda nam ze altijd de tijd om tussentijdse hoofdstukken van het proefschrift en artikelen van doorwrocht commentaar te voorzien. Tineke vormde samen met Gert een begeleidingskoppel waar je als promovendus altijd van op aan kunt. Tineke, ik ben je zeer erkentelijk voor het vertrouwen dat je mij in november 2012 gaf en je intensieve begeleiding die tot dit proefschrift hebben geleid.

Binnen het onderzoeksproject dat ik coördineerde is een groot aantal mensen betrokken geweest. Aan hen allen ben ik dank verschuldigd. Vanuit de Eigen Kracht Centrale zijn dit vooral Alinda Hegger, Arie Koster en Marianne Goorhuis. Bijna wekelijks had ik contact met Alinda over alle lopende zaken rondom het onderzoek. De gesprekken met haar in het kantoor van Zorgbelang in Groningen waren altijd inspirerend. Dit gold ook de voor gesprekken met haar stand-in, Arie, die Alinda op gezette tijden verving en in juni 2014 de taken van Alinda definitief overnam toen zij met pensioen ging. Marianne bedank ik voor alle keren dat ze bereid was met ons mee te denken en de uitstapjes die we in de provincie hebben gemaakt als we voor de group member checks op pad werden gestuurd. Ook de Eigen Kracht-coördinatoren kunnen hier niet onbesproken blijven. Jullie allen bedankt voor je bereidheid conferenties voor OGGz-cliënten te organiseren, een doelgroep waar jullie tot aan de start van ons onderzoeksproject nog onbekend mee waren en waar het jullie toch mee gelukt is om tot geslaagde conferenties te komen. Coördinatoren die vooral een blijvende indruk hebben achtergelaten zijn Jan Drewes, Jeanette Helder, Harry van Ingen, Frans Dijkstra, Simon van der Goot en Jikke Blaauw.

Het grote aantal interviews, 312, dat binnen dit onderzoeksproject is gedaan, had ik nooit alleen kunnen doen, laat staan het transcriberen ervan. Elke onderzoeker weet dat het letterlijk uitschrijven van interviews tot wel vijf keer langer kan duren dan het daadwerkelijk interviewen zelf. Te bedenken dat een gemiddeld interview tussen de 60 en 90 minuten duurde, is er in totaal ruim 18.720 tot rond de 28.080 minuten aan interviewmateriaal verzameld, en is er tot wel 150.000 minuten (2500 uur) aan tijd gestoken in het transcriberen van interviews. Zonder de hulp van rond de 120 studenten van voornamelijk de Hanzehogeschool Groningen en een enkele student van de

Rijksuniversiteit Groningen had dit onderzoeksproject nooit een dergelijke omvang gekregen. Het succes van dit project is grotendeels op het conto van deze studenten te schrijven. Het voert te ver door alle namen van de studenten hier op te sommen, echter gaat er speciale dank uit naar Femke Ysbrandy en Ellen Meijer die binnen de studie Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen zijn afgestudeerd op een masteronderzoek naar de opbrengsten van de 4I Eigen Kracht-conferenties.

Uiteenlopende instellingen hebben binnen dit onderzoek een rol gespeeld. Ik noemde al de Eigen Kracht Centrale, de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen. Bij de laatste twee ben ik de afgelopen jaren werkzaam geweest. Vele (ex)collega's toonden door de jaren heen hun belangstelling in de voortgang van mijn onderzoek. Specifiek wil ik bedanken Geerte Dijkstra, Karlien Landman, Sietze-Jan Boer, Bert Gijsbers, Els van Putten, Dinette van Timmeren, Marie Louise Luttik en Wolter Paans van de Hanzehogeschool. Van de Rijksuniversiteit betreffen dit Josje van der Linden, Laura Batstra, Tim Tausendfreund, Lenneke Docter-Jansen en Christian Steglich. Specifieke dank gaat uit naar Jacques Zeelen die in de jaren dat ik aan de Rijksuniversiteit Groningen werkte niet alleen een bevlogen leidinggevende was, maar die ik ook als vriend ben gaan beschouwen. Jacques is een belangrijke mentor voor mij geweest en zal altijd een bron van inspiratie blijven.

Van de afdeling Metamedica van het VUmc bedank ik Ellen Meijer, Elleke Landeweer en Marjolein van Dijk, die mij op uiteenlopende momenten uit de brand hebben geholpen wanneer studenten op hun presentatietechnieken beoordeeld moesten worden, en waar ik het afgelopen jaar een vruchtbare samenwerking mee ben aangegaan inzake het schrijven van artikelen; dat dit nog lange tijd voortgezet mag gaan worden. Ook andere wetenschappers hebben meegedacht in het schrijven van artikelen, hiervoor bedank ik vooral Joan Pennell van de North Carolina State University, en Niels Mulder van het Erasmus Universitair Medisch Centrum.

Twee andere belangrijke spelers binnen dit onderzoek waren Lentis en Verslavingszorg Noord Nederland. Casemanagers van beide instellingen verwezen hun cliënten naar een van de 4I Eigen Kracht-conferenties. Het was door hun inzet dat we voldoende aanmeldingen kregen voor de conferenties en deze nadien op hun verloop en opbrengsten konden gaan analyseren. Dank gaat uit naar al deze instellingen, evenals naar de instanties die geld hebben gestoken in respectievelijk de organisatie van de conferenties en het onderzoeken hiervan. Dit betreffen de Centrumgemeente Groningen, de Provincie Groningen, het Ministerie van VWS, Fonds NutsOhra en Fonds Psychische Gezondheid. Uiteenlopende medewerkers van deze instanties zijn zijdelings bij ons onderzoek betrokken geweest. Van de beleidsmedewerkers en casemanagers wil ik vooral Gerard Lohuis, Ronald Schilperoort en Adri de Wit bedanken voor hun

oprechte geloof in het versterken van sociale netwerken rondom kwetsbare mensen, al dan niet met een Eigen Kracht-conferentie.

Ik ben ook de Werkwinkel erkentelijk, het flexbureau van GGZ Drenthe waar ik tijdens het promotieonderzoek mijn praktijkervaring als verpleegkundige in de psychiatrie up-to-date kon blijven houden. Specifiek noem ik hier Marjan Nieuwenhuis, een vrouw waarmee het altijd uitermate prettig samenwerken was. Zonder haar inzet zou het mij niet zijn gelukt ingeschreven te blijven staan in het BIG-register.

Van de mensen uit mijn persoonlijke leven gaat vooral mijn dank uit naar mijn moeder en vader die altijd het belang van educatie in hebben gezien, evenals hun eigen ouders. Ik dank mijn moeder en vader voor hun stimulans wat van mijn leven te maken en de kwaliteiten die ik bewust dan wel onbewust, genetisch dan wel cultureel-overdrachtelijk, van hen heb meegekregen. De onderwijskundige kwaliteiten van mijn vader gecombineerd met de sociale kwaliteiten van mijn moeder hebben me gemaakt tot wie ik nu ben: een onderzoeker in velden met gemarginaliseerde mensen waarin sociale en praktische vaardigheden minimaal net zo belangrijk zijn als academische kennis. Daarnaast wil ik ook de partners van respectievelijk mijn moeder, Jan Jonkman, en vader, Marieke Aukema, bedanken voor hun interesse in mijn onderzoek. Vooral Jan heeft de afgelopen jaren over mijn schouders meegekeken, en ondanks dat hij als hoogleraar klinische farmacologie aan de Rijksuniversiteit Groningen beperkt kennis heeft van de sociale wetenschappen kon hij wel vanuit een academische bril reflecteren op tussentijdse stukken die ik had geschreven.

Er zijn meer mensen uit mijn persoonlijke leven die ik nadrukkelijk wil bedanken. Ten eerste mijn broer Ruben en zijn vriendin Heleen, en daarnaast mijn vrienden die altijd interesse toonden in de voortgang van het onderzoek: Rink & Marije, Iris & Ricardo, Peter, Eduard & Valentine, Edward, Nicole, Jelleke, Clemens, Virginie en Sanne. Dit geldt ook voor mijn vrienden in Colombia die tijdens het laatste cruciale jaar van mijn promotieonderzoek een plek in mijn leven kregen: Jorge & Ana, Felipe, Juan, Joep & Juul, Liana, Sarah, Lina, Camila, Andres, Miguel, Hevert & Argenis en uiteraard Mary. Speciaal wil ik Jitze bedanken, een vriend die mij op de meest cruciale momenten voor valkuilen wist te behoeden door me te wijzen op al te stevige woordkeuzes.

Een vrouw die pas kortgeleden in mijn leven is gekomen, en toch een dierbare vriendin is geworden, is Gloria Almeyda. Zij stelde haar huis in Barichara (Colombia) voor mij open alwaar ik de laatste hand aan mijn proefschrift wist te leggen. De Colombiaanse gastvrijheid was niet alleen Gloria eigen, maar ook haar broers en zussen. Van hen ben ik speciaal Gloria's zus Liliana en haar man Sergio, en Gloria's broer Ivan dankbaar voor dat zij altijd voor mij in Colombia klaar hebben gestaan.

Dankwoord

Tot slot wil ik nadrukkelijk de cliënten en mensen uit hun sociale netwerk bedanken die in alle openheid hebben verteld over de wendingen tijdens het proces van de Eigen Kracht-conferentie waar zij in betrokken waren en op hun leefsituatie nadien. Jullie bereidheid om op soms moeilijke en pijnlijke situaties te reflecteren hebben de lessen opgeleverd waar andere OGGz- en gerelateerde praktijken nu lering uit kunnen trekken.

Na meer dan vijf jaar aan dit onderzoeksproject te hebben gewerkt zijn er gegarandeerd mensen die links- of rechtsom een cruciale rol hebben gespeeld en die ik tekort doe door ze hier niet bij naam te noemen. Zoals de theorie van de 'butterfly effect' ons vertelt, een kleine vlinderslag aan de ene kant van de wereld kan een storm aan de andere kant veroorzaken. Wees jullie daarom bewust van je bepalende rol en weet dat jullie mijn nadrukkelijke dank hebben.